
Eesti keskkond

KESKKONNA- ÜLEVAADE 2009

Keskkonnainfo

Ilmub sarjas “Eesti keskkond”

KESKKONNA- ÜLEVAADE 2009

Keskkonnaministeeriumi Info- ja Tehnokeskus
Tallinn 2009

Ilmub sarjas „Eesti keskkond”

Toimetaja: Karmen Kaukver¹

Koostajad:

Rahvastik: Anu Soolep¹

Sisemajanduse kogutoodang

ja tarbijahinnaindeks: Anu Soolep¹

Energia tootmine ja tarbimine: Karmen Kaukver¹

Tööstus: Karmen Kaukver¹

Transport: Karmen Kaukver¹

Turism: Anu Soolep¹

Põllumajandus: Katrin Alamets², Karmen Kaukver¹

Maavarad: Karmen Kaukver¹, Reet Roosalu³

Kalandus: Mare Ojarand⁴

Metsandus: Mati Valgepea⁵, Taimo Aasma⁴

Jahindus: Peep Männil⁵

Ilmastik: Tiina Tammets⁶, Lidia Klaus⁶,
Olga Kovalenko⁶

Kliimamuutuse põhjused: Kai Luht¹, Eve Tamme¹

Välisõhk: Ardi Link¹, Natalija Kohv¹, Elo Mandel¹,

Helen Heintalu¹, Erik Teinema⁷, Priit Alumaa⁷

Vesi: Karin Pachel¹⁵, Peeter Marksoo¹, Maaja Narusk¹,

Nele Sinikas¹, Andre Zahharov¹, Peeter Ennet¹,

Erki Endjärv¹, Rain Elken¹

Mullastik: Priit Penu²

Maakasutuse muutused: Tõnu Oja⁸

Valginnastumine: Tõnu Oja⁸

Looduse mitmekesisus maismaal: Lauri Klein¹,

Kaire Sirel¹, Urmas Tartes⁹, Herdis Fridolin⁴,

Kaja Peterson¹⁰, Liina Eek⁴

Looduse mitmekesisus mageveekogudes:

Ingmar Ott¹¹, Külli Kangur¹¹, Lea Tuvikene¹¹,

Peeter Pall¹¹, Tarmo Timm¹¹, Aimar Rakko¹¹

Looduse mitmekesisus merevees: Tiia Möller¹²,

Jonne Kotta¹², Henn Ojaveer¹², Georg Martin¹²,

Ivar Jüssi¹³

Jäätmed: Marit Leevik-Polli¹, Merike Liiver¹,

Matti Viisimaa¹, Ulvi-Karmen Möller⁴, Sten Virak¹,

Malle Piirsoo⁴, Robert Kiviselg⁴, Pille Jõekaar⁴

Keskkond ja tervis: Ööle Janson¹⁴, Erik Teinema⁷,

Marek Maasikmets⁷, Hans Orru⁸, Reet Pruul⁴,

Kadri Isakar¹³, Enn Realo¹³

Keskkonnakaitsemeetmete rahastamine: Silja Kralik⁴,

Sjusanna Meos⁴

Keskkonnajuhtimise vahendid: Hedi Leomar¹

Kaardid: Silja Moik¹, Erki Endjärv¹

Keeletoimetaja: Meeli Pajula

Kujundaja ja küljendaja: Purk OÜ

Kaanefoto: Toomas Tuul

Väljaandja:

Keskkonnainfo

Keskkonnaministeeriumi Info- ja Tehnokeskus
Mustamäe tee 33, 10616 Tallinn

Tel: +372 673 7577

Faks: +372 673 7599

info@ic.envir.ee

www.keskkonnainfo.ee

Trükk:

AS Ecoprint

Savimäe 13, Vahi küla

60534 Tartumaa

www.ecoprint.ee

Trükitud 100% taastoodetud paberile Cyclus Offset
keskkonnasõbralike värvidega

roheline trükis

Trükitud taastoodetud paberile looduslike trükivärvidega. ©Ecoprint

Autoriõigus: Keskkonnaministeeriumi Info- ja
Tehnokeskus, 2009

Käesoleva väljaande andmete kasutamisel või
tsiteerimisel palume viidata allikale.

ISSN (trükis) 1736-3373

ISSN (e-trükis) 1736-3519

¹ Keskkonnaministeeriumi Info- ja Tehnokeskus

² Põllumajandusuuringute Keskus

³ Maa-amet

⁴ Keskkonnaministeerium

⁵ Metsakaitse- ja Metsauenduskeskus

⁶ Eesti Meteoroloogia ja Hüdroloogia Instituut

⁷ Eesti Keskkonnauuringute Keskus

⁸ Tartu Ülikool

⁹ Eesti Teaduste Akadeemia

looduskaitse komisjon

¹⁰ Säätva Eesti Instituut

¹¹ Eesti Maaülikooli limnoloogiakeskus

¹² Tartu Ülikooli Eesti mereinstituut

¹³ Keskkonnaamet

¹⁴ Sotsiaalministeerium

¹⁵ Tallinna Tehnikaülikool

Eessõna

Hea lugeja! See raamat, mida nüüd käes hoiad, annab väga põhjaliku ülevaate Eesti keskkonnaseisundist. Siit saab lugeda, mis on meil hästi, kuid tunnistame ausalt ka vajakajäämisi ja eesootavaid ülesandeid. Tegu on trükkisega, mis keskkonnaseisundi ja sellele avalduva surve iseloomustamisel tugineb konkreetsetele andmetele ja aegridadele, mitte pelgalt oletustele.

Kõige esimene taoline ülevaade ilmus 20 aastat tagasi, viimane 2005. aastal. Eelmise ja selle raamatu puhul on järgitud ka Århusi konventsiooni nõudeid, kus üks tingimus on, et keskkonnaseisundist ja sellele avalduvast survest tuleb kirjutada kõigile arusaadavalt. See on mõistlik nõudmine. Võib küll välja töötada sadu seadusi, strateegiaid, arengukavu ja muid tähtsaid dokumente, aga kui inimesed neid ei mõista, siis jääb nende kasutegur napiks. Kõige otsustavam on iga üksiku inimese arusaamine oma osast keskkonnas ning oskus hinnata oma tegemiste ja tegematajätmete seoseid ning mõju. Ainult see aitab teha keskkonnateadlikke otsuseid ja peatada ehk käe, mis küünitab autoaknast rämpsuga välja viskama või kaitsealale kõrghoonet planeerima. Ma ei usu, et keskkonnale tekitatakse kahju meelega, valdavalt on põhjuseks vähene teadlikkus.

“Keskkonnanülevaade 2009” on järjekordne samm meie kõigi keskkonnateadlikumaks saamise teel. Head lugemist ja palju rõõmu meie ilusast ja rikkast loodusest!

Jaanus Tamkivi
keskkonnaminister

Sisukord

Eessõna	3
Sissejuhatus	7
Kokkuvõte	8
1. Rahvastik	12
2. Majandus	18
2.1. Sisemajanduse kogutoodang ja tarbijahinnaindeks	18
2.2. Energia tootmine ja tarbimine	21
2.3. Tööstus	23
2.4. Transport	24
2.5. Turism	26
2.6. Põllumajandus	28
3. Loodusvarad	36
3.1. Maavarad	36
3.1.1. Energeetilised maavarad	36
3.1.2. Ehitusmaavarad	36
3.2. Kalandus	40
3.2.1. Kalavarud	40
3.2.2. Kalapüük ja püügivõimsus	41
3.2.3. Kalavaru taastootmine	43
3.3. Metsandus	44
3.3.1. Metsade pindala ja tagavara	44
3.3.2. Puuliikide osakaal	46
3.3.3. Raiemaht ja juurdekasv	46
3.3.4. Metsa uuendamine	48
3.3.5. Metsatulekahjud	49
3.3.6. Metsamaa jagunemine kaitsepõhjuste järgi	50
3.4. Jahindus	51
4. Ilmastik ja kliimamuutuse põhjused	56
4.1. Eesti ilmastik ja kliima	56
4.1.1. Õhutemperatuur	56
4.1.2. Sademed	58
4.1.3. Veetasemed ja vooluhulgad	58
4.2. Kliimamuutus ja osoonikihi kaitsmine	60
4.2.1. Õiguslik taust	60
4.2.2. Kasvuhoonegaaside heitkogused	60
4.2.3. Osoonikihti kahandavate ainete kasutamine ja heitkogused	63
5. Välisõhk	68
5.1. Õiguslik taust	68
5.2. Heitkogused	69
5.2.1. Keskkonda hapestavate ainete heitkogused	69
5.2.2. Maapinnalähedase osooni eeldusained	71
5.2.3. Tahked ja peened osakesed	73
5.2.4. Raskmetallid	76
5.2.5. Püsivad orgaanilised saasteained	78
5.3. Välisõhu kvaliteet	80
5.3.1. Linnaõhu seire	80
5.3.2. Kütuse seire	82

6. Vesi	86
6.1. Õiguslik taust	86
6.2. Veevaru ja vee kasutamine	86
6.2.1. Veevõtt ja veekasutus	87
6.2.2. Kaevandus- ja jahutusvesi	90
6.3. Vee reostuskoormus	91
6.4. Vee seisund	96
6.4.1. Põhjavee seisund	96
6.4.2. Pinnaveekogude seisundi hindamine	98
6.4.3. Eesti rannikumere seisund	99
6.4.4. Jõgede seisund	100
6.4.5. Järvede seisund	104
7. Mullastik ja maakasutus	108
7.1. Mullastik	108
7.1.1. Õiguslik taust	108
7.1.2. Mulla teke	109
7.1.3. Eesti muldade iseloom	109
7.1.4. Muldade seisund	111
7.2. Maakasutuse muutused	113
7.2.1. CORINE andmebaasides kajastuvad maakatte muutused	113
7.2.2. Statistikaameti andmestikus kajastuvad maakasutuse muutused	115
7.2.3. Maakate CORINE andmestiku ja Statistikaameti andmete võrdluses	116
7.3. Valglinnastumine	119
8. Looduse mitmekesisus	124
8.1. Õiguslik taust	124
8.2. Maismaa	125
8.2.1. Liigid ja elupaigad	125
8.2.2. Looduse mitmekesisuse vähenemise põhjused	129
8.2.3. Looduse mitmekesisuse kaitse ja sihtide saavutamine	132
8.3. Siseveekogud	136
8.3.1. Elupaigad	136
8.3.2. Liigid	136
8.3.3. Liigilise mitmekesisuse vähenemise põhjused	137
8.3.4. Kaitse	138
8.4. Rannikumeri	139
8.4.1. Elupaigad	139
8.4.2. Liigid: hüljesed	140
8.4.3. Liigilise mitmekesisuse vähenemise põhjused	141
8.4.4. Kaitse	142
9. Jäätmed	146
9.1. Õiguslik taust	146
9.2. Jäätmete teke	146
9.3. Ohtlike jäätmete teke ja käitlus	148
9.4. Olmejäätmete teke ja käitlus	149
9.5. Pakendijäätmed	152
9.6. Probleemtooted	153
9.7. Jäätmete riikidevaheline vedu	154
9.8. Jäätmete taaskasutamine	155
9.9. Jäätmete kõrvaldamine	156
9.9.1. Kõrvaldatud jäätmete hulk	156
9.9.2. Kasutusel olevate prügilate arv ja liigitus	158

10. Keskkond ja tervis	162
10.1. Õiguslik taust	162
10.2. Välisõhu saaste mõju inimese tervisele	163
10.3. Joogivee kvaliteet	163
10.4. Ioniseeriv kiirgus	164
10.5. Müra	165
11. Keskkonnakaitse majandushoovad ja keskkonnakaitsemeetmete rahastamine	168
11.1. Õiguslik taust	168
11.2. Keskkonnamaksud ja keskkonnatasud	168
11.3. Saastetasud ning maavara ja vee erikasutustasu	169
11.4. Keskkonnakaitsemeetmete rahastamine	170
12. Keskkonnajuhtimise vahendid	174
12.1. Õiguslik taust	174
12.2. Keskkonnajuhtimissüsteemid	174
12.3. Keskkonnamärgised	176
LISA 1	180

Sissejuhatus

Keskkonnaülevaade on väljaanne Eesti keskkonnaseisundi kohta, mis sisaldab teavet keskkonna kvaliteedi ja keskkonnale avaldatava surve kohta. Århusi konventsiooni ning Euroopa Liidu ja Eesti seaduste alusel tuleb keskkonnaülevaadet avaldada vähemalt iga nelja aasta järel.

Keskkonnaministeeriumi Info- ja Tehnokeskus koostas esimese Eesti keskkonnaseisundi ülevaate 1989. aastal, mil hakkas ilmuma sari „Keskkond“. Selles sarjas välja antud ülevaated olid eelkäijad tänastele 20 aastat hiljem ilmuvatele keskkonnaülevaadetele, mida nüüd antakse välja sarjas „Eesti keskkond“.

Seekordne keskkonnaülevaade sarnaneb ülesehituselt eelmise, 2005. aastal ilmunud keskkonnaülevaatega, et tagada teemade võrreldavus. Eelmise ülevaate aegread kajastasid andmeid aastani 2003 või 2004, seega perioodi, mis eelnes Eesti liitumisele Euroopa Liiduga. Käesoleva keskkonnaseisundi ülevaate aegread ulatuvad 2007., mõned ka 2008. aastasse. Seega on ülevaatest näha, kuidas Eesti on majanduslikult väga edukatel aastatel saanud hakkama Euroopa Liidu direktiividest tulenevate, sageli üsna kõrgete keskkonnavalaste eesmärkide saavutamiseks.

Keskkonnaülevaates kajastatavad teemad on jaotatud kahte ossa: sotsiaalmajanduslik taust ja keskkond.

Keskkonnaülevaade algab kokkuvõttega Eesti rahvastikust ja majandusest, sest inimtekkelised muutused keskkonnas saavad alguse elanike vajadustest ja tarbimiseelistustest. Järgneb ülevaade kõigist peamistest keskkonnavaldkondadest: loodusvarade kasutamine, õhu- ja veekvaliteet, kliimamuutus, looduse mitmekesisus, jäätmed. Raamat sisaldab ülevaadet ka ökomärgistest ja keskkonnajuhtimissüsteemidest. Sel korral pööratakse Keskkonnaülevaates tähelepanu veel sellistele päevakorral olevatele teemadele, nagu valglinnastumine, maakasutus, mullastik, keskkonnamaksud ja -tasud ning keskkonna ja inimese tervise vahelised seosed.

Raamatu teise osa iga peatüki alguses on lühike ülevaade vastava valdkonna peamistest õigusaktidest ning eesmärke seadvatest strateegiatest ja dokumentidest.

Keskkonnavaldkond haarab väga laia teemade ringi, mistõttu keskkonnaülevaade püüab jääda ülevaatlikuks ja anda edasi vaid kõige olulisema teabe. Konkreetse teema kohta sügavamalt huvi tundvale lugejale on lisainfo otsimisel abiks iga peatüki lõpus olevad viited.

Raamatu koostamise hetkel ei ole keskkonnavalaste andmed 2008. aasta kohta veel kättesaadavad. Seetõttu küsimusele, kas ja kuidas avaldab kätte jõudnud majandussurutis mõju keskkonnale, saab vastata järgmistes keskkonnateemalistes ülevaadetes.

Täname kõiki, kes osalesid raamatu koostamisel!

Kokkuvõte

Sotsiaalmajanduslik taust

Eesti on rahvaarvult ja pindalalt üks Euroopa väiksemaid riike. Samuti on Eesti rahvastikutihedus üks Euroopa madalmaid – 31,2 in/km², sealjuures enamik inimesi on koondunud elama linnalistesse asulatesse (erinevatel andmetel 67–70%). Siit tulenevalt on ka surve keskkonnale linnalistes asulates suurem.

Eesti ühines Euroopa Liiduga 1. mail 2004. Nüüd tuli Eestil varasemast enam rakendada keskkonda säästvaid meetmeid, et vastata EL-i direktiividest tulenevatele üsna kõrgetele nõuetele. Ajavahemikul 2005–2008 on keskkonnakaitsemeetmeid eri allikatest rahastatud umbes 4,8 miljardi krooni ulatuses. Koondpildi saamiseks tuleb sellele summale lisada KIK-i keskkonnaprogrammist rahastatavate projektide kaasfinantseeringud, samuti kulud, mida kohalikud omavalitsused ja äriettevõtted on kandnud muude keskkonnaprojektide eest, mida riik ei ole rahastanud. Kõige enam on rahastatud veemajanduse ja jäätmekäitluse projekte.

Keskkonnainvesteeringute abil on suudetud vähendada keskkonnakoormust, samas väga kiire majanduskasv (Eesti oli 2006. a majanduskasvult Euroopas Läti järel teisel kohal) ja tarbimise suurenemine on avaldanud keskkonnale negatiivset mõju, eriti kajastub see 2007. a andmetes.

Loodusvarade kasutamine

Loodusvarasid kasutatakse jätkuvalt intensiivselt. Ehitusotstarbeliste maavarade (liiv, kruus, lubjakivi jt) kaevandamine on 1990-ndate algusega võrreldes mitmekordistunud, eriti intensiivistus see alates 2000-ndate algusest seoses ehitusbuumiga.

Põlevkivi kaevandati varasemast enam seoses elektrienergia- ja põlevkiviõlitootangu kasvuga. Aastail 1999–2003 kaevandati põlevkivi umbes 10 miljonit tonni aastas, 2007. ja 2008. aastal aga juba ligi 14 miljonit tonni aastas. Põlevkivi kaevandamine ja -tööstus avaldab mõju kogu Eesti keskkonnale, kõige enam loomulikult Kirde-Eestile.

Kalavaru seis Läänemeres ja sisevetes on liigiti erinev. Läänemerest enam püütavatest kaladest räime- ja les-tavaru on üsna hea, kuid kiluvaru on vähenenud ning tursa- ja lõhevaru on jätkuvalt madalseisus. Sisevetest püütakse kõige enam ahvenat, koha ja haugi. Kohasaak on tema kesiste toitumistingimuste tõttu vähenemas, haugi- ja ahvenavaru on rahuldavas seisus.

Metsamaa osakaal Eesti pindalast on ligi 49% (ilma Peipsi järve 50,6%). Metsade pindala ja tagavara on suurenenud, see on peamiselt tingitud põllumajanduslikust kasutusest väljalangenud maade metsastumisest (võsastumine).

Lisaks on metsamaa pindala ja tagavara näitajad suurenenud metsainventeerimismetoodika muutuste tõttu. Raiemaht oli 2008. aastal 7,4 miljonit m³, juurdekasv aga ligi 12 miljonit m³. Kaitstavate metsade osakaal kogu metsamaast oli 2007. aastal 31%, sealhulgas rangelt kaitstavate metsade pindala 8,2% (eesmärk 2010. aastaks 10%).

Jahinduse põhihuvi on viimastel aastatel suunatud sõralistele, kellest saadakse nii liha kui ka trofeesid. Väikekiskjate (kährik, rebane, metsnugis, mink) kütimine on karusnahaturu madalseisu tõttu omandanud pigem looduskaitse iseloomu, kus arvukust reguleeritakse seoses nende võimaliku negatiivse mõjuga teistele liikidele. Kuna jahilukite, nagu hundi, karu, ilvese, põdra, metssea, metskitse ja kopra arvukus on viimastel aastatel kasvanud, on olnud võimalus neile ka rohkem jahti pidada.

Keskkonnakvaliteet

Kliima. Kliima soojenemine on kogu maailmas teravdatud tähelepanu all. Eesti keskmise õhutemperatuuri trend liigub samuti tõusvas joones. Ajavahemikul 1951–2000 on Eestis temperatuur tõusnud 1,0...1,7 °C.

Rahvusvahelisel tasandil on sõlmitud mitu kokkulepet, et vähendada kliima soojenemist põhjustavate kasvuhoonegaaside heitkoguseid. Eesti on oma eesmärgid edukalt täitnud. Kyoto protokoll järgi peab Eesti aastail 2008–2012 vähendama kasvuhoonegaaside heitkoguseid 8% võrreldes 1990. aastaga. Aastaks 2007 on aga Eesti kasvuhoonegaaside heitkogused juba vähenenud võrreldes 1990. aastaga üle 50%.

Välisõhk. Eesti peamine õhusaasteallikas on põlevkivil põhinev energiamajandus, aga ka transport. Kui võrrelda Eesti õhukvaliteedi näitajaid, mida arvestatakse elaniku kohta, teiste Euroopa riikidega, oleme sageli suurimate saastajate seas. See aga ei tulene ilmingimata halvast õhukvaliteedist, vaid väikesest rahvaarvust või hõredast asustustihedusest.

Viimaste aastate õhuseireandmete põhjal on näha, et kõige enam probleeme on peente osakestega. Tallinna kesklinnas on viimase nelja aasta jooksul igal aastal mõõdetud peente osakeste piirväärtuse ületamisi. Peentolm kujutab ohtu inimese tervisele, eriti kopsuhaiguste näol.

Lämmastiku- ja vävliühendid (NO_2 ja SO_2) on hapestavad ühendid ja nn happelihmade põhjustajad, mis kujutavad ohtu eriti okaspuudele ja vee-elustikule. SO_2 kogused välisõhus on iga aastaga vähenenud, NO_2 kogused selget trendi ei näita. Hoolimata NO_2 küllaltki madalast tasemest, on see üks toitainete allikaid, mis põhjustab veekogude eutrofeerumist, tagajärjeks on vee-elustiku koosluste vähenemine.

Vesi. Puhta magevee olemasolu on eluks hädavajalik. Eestis on mageveevaru kliimaatiliste tingimuste ja väikese elanikearvu tõttu piisav. Pinn- ja põhjavee kvaliteediga on siiski mõnel pool probleeme, eriti tööstus- ja intensiivpõllumajanduse piirkondades, kus saastekoormus on suur. Üha enam pööratakse veekogude seisundi hindamisel tähelepanu vee füüsikaliste ja keemiliste näitajate kõrval elustikule.

Eesti rannikumere seisund on kesine. Rannikumere seisundit mõjutab nii maismaalt (jõgede valgalt) tulenev saastekoormus kui ka Läänemere enda üldine eutrofeerumistase.

Mullastik ja maakasutus. Muld on sageli märkamatu, aga ometi väga oluline komponent maismaa ökosüsteemides. Mullal on tihe seos maakattega, toiduga söögilaua, mulla seisundist sõltub vee kvaliteet, mullast läbi imbumisel (filtreerumisel) puhastatakse vett. Mulla omadusi muudab kõige enam põllumajandus (väetamine, veerežiimi reguleerimine), aga ka tööstus (muldade leelistamine ja hapestamine) ja muud majandusharud (muldade teisaldamine, täisehitamine). 30% põllumuldadest kannatab fosfori ja 50% kaaliumi puudujäägi all. Toiteelementide tagastamine on seega puudulik, eriti jääb mullas vajaka mikroelemente.

Mullastik on seotud maakattega, viimane omakorda maakasutusega. CORINE maakatte andmete analüüsi tulemus näitab, et ajavahemikul 2000–2006 on Eestis lisandunud 18,2 km² hoonestatud alasid. Sealjuures on elamualad tekkinud peamiselt põllumajandusmaade asemele (12,2 km²). Tegu on suurte arvudega, sest looduslike alade täisehitamine (sh elamud, parklad, sõiduteed) avaldab pöördumatut mõju sealsele pinnasele ja elustikuliikidele – endisi põllumaid, mis on muutunud ehitiste aluseks pinnaks või selle lähiümbruseks, ei ole võimalik enam taastada ega endisel otstarbel kasutada.

Looduse mitmekesisus. Eestis arvatakse esinevat ligi 40 000 pärismaist elustikuliiki. Aastaks 2008 on neist leitud umbes 26 600 ehk u 67%. Selgitamata on ka enamike liikide levik Eesti alal. Täielikult või osaliselt on teada vaid lindude, imetajate ja soontaimede levik. Muid liigirühmi on ebaühtlaselt uuritud. Veidi parem on olukord elupaikadega, kuid kogu riiki kattev pilt elupaikade jaotumisest seni siiski puudub.

Meie eluslooduse toiduahela tipus paiknevate kiskjalike, maismaa- (pruunkaru, hunt, ilves), magevee- (saarmas) ja mereimetajate (hallhüljes) arvukus on viimasel viiel aastal veidi suurenenud. Lindudest tippkiskjate, nagu kalju-, meri- ja kalakotkaste arv on veidi tõusnud ja väike-konnakotka arvukus on püsunud stabiilsena, kuid suur-konnakotka ja must-toonekure paaride arv on langenud.

Vaadeldes aastate 2005–2008 keskkonnamõju hindamiste, sh Natura 2000 hindamiste algatamise ja mitteamalgatamise suhtarvu, selgub, et planeeringute koostamisel arvestatakse looduskeskkonnaga ikka veel liiga vähe. Peale planeerimistegevuse vajakajäämist kujutavad nii maismaa- kui ka vee-elustikule ohtu võõrliigid, kes on konkurendid pärismaistele liikidele.

Jäätmed. Aastaid 2004–2007 iseloomustavad jäätmevaldkonnas ennekõike muutused, mis on tingitud Eesti liitumisest Euroopa Liiduga 2004. aastal. Siis jõustus uus jäätmeseadus, samuti pakendiseadus ja nende alusel kehtestatud alamad õigusaktid.

Põlevkivienergia ja -õli tootmise, tööstustoodangu ja tarbimise kasv tõid kaasa jäätmetekke suurenemise, 2007. aastal oli tekkinud jäätmekogus juba üle 21 miljoni tonni, sh ohtlikke jäätmeid 8,6 tonni. Aastatel 2003–2007 tekkis üle 80% jäätmetest tööstuses, sealjuures 72% kogu jäätmetekkest moodustasid põlevkivitööstuse ja -energeetikaga seonduvad jäätmed.

Järjekindlalt vähenes keskkonnanõuetele mittevastavate prügilate arv, jäätmete (sh pakendijäätmete) taaskasutusmäärad suurenesid ja rakendati joogipakendi tagatisrahasüsteem. Kohalike omavalitsuste korraldatud jäätmeveo süsteem ei hõlma veel kõiki omavalitsusi, kuid siiski on see võimaldanud laiendada jäätmeveoteenust ka maapiirkondadele.

Keskond ja tervis. Eestis on looduslik keskkond üsna hästi säilinud, kuid ei toeta alati inimese tervist. Näiteks põhjavee looduslike omaduste tõttu, on mitmetes Eesti piirkondades probleeme joogivee kvaliteediga, eelkõige seoses kõrge radionukliidide, fluori ja raua sisaldusega põhjavees.

Piirkondades, kus levivad diktüoneemakilda avamusalad, kontsentreerub elamute siseõhus radoon, mis on loodusliku kiirguse allikas. Aastail 2001–2004 tehtud elamute radoonitaseme uuringu andmetel ületas 38% elamutes tehtud mõõtmistest radoonitaseme piirnormi, mis on 200 Bq/m³.

Põhilised õhusaaste tagajärjel tekkivad terviseprobleemid on kopsuhaigused ja südame-veresoonkonnahaigused. Peente osakeste tervisemõju hinnang näitas, et peened osakesed põhjustavad eluea lühenemist Pärnus 0,95 aastat, Tallinnas ja Tartus 0,7 aastat, Narvas 0,5 ja Kohtla-Järvel 0,3 aastat. Tiheda maantee- ja rongiliiklusega piirkondades on probleemiks kõrge müra tase.